

Ауыз қуыстың гигиенасы.

аурулардың алдын – алу бағдарламасы

Қазақстан Республикасында 2030 жылға дейін бала мен жасөспірімдердің денсаулығын жақсартуға бағытталған. Осы стратегияны толық жеткізу үшін стоматологиялық ауруларды да алдын – алу қажет.

Қазіргі кезде стоматологиялық технологиялардың жоғары дамуына қарамастан, негізгі стоматологиялық аурулар тісжегі мен пародонт ауруларының таралуы азаймайды.

Тісжегінің таралуы 7-жаста – 87,6%, 12-жаста – 72,3%, 15-жаста – 85,5%.

Пародонт аурулардың таралуы 7-жаста – 64,6%, 12-жаста – 70,1%, 15-жаста – 66,6%.

ДДҰ градациясы бойынша бұл аурулардың таралуы өте жоғарғы деңгейде болып табылады.

Алдын –алу шараларды толық жеткізу үшін

- Балаларға және ересек адамдарға салауатты өмірдің негізгі қағидаларын енгізу қажет (стоматологиялық аурулардың алдын – алу, жалпы патологиялардың ескертуі болып табылады);
- Стоматолог – дәрігердің мотивациясы;
- Алдын-алу бағдарламаларды Мемлекет қатал бақылауға алу қажет;
- Алдын-алу бағдарламаларды 50% стоматологиялық ауруларды азайтатын еді.

АУЫЗ ҚУЫСТЫҢ ГИГИЕНАСЫ

Қазірге кезде осындай жағдайды өзгерту, оны жақсы жағына бағыттауға тек жеке алдын-алу шаралар болып тұр.

Оның негізгі шарасы ол **ауыз қуыс гигиенасын сақтау ережелері.**

Тісжегіне және пародонт ауруына алып келетін себепті (биопленка, тіс тасы) жоюға бағытталған гигиеналық заттар мен әдістерді қолдану қажет.

Ауыз қуыс гигиенасын патогенетикалық талқылау

- Инфекциялық фактор тісжегі және пародонт ауруы дамуына себебші болып табылады;
- Жалпы және жергілікті факторлар, соматикалық аурулар, экологиялық жағдай, психо-эмоциональді жағдай, кіреукенің толық минералданбауы, сілекей құрамы, тәтті тағамдар – ағзаның бейімділігі болып келеді.
- Микроорганизмдер тіс биопленкасымен топтасын, кариесогенді және пародонтогенді әсерін қалыптастырады.

Биопленканың тіс кіреуіне кариесогенді әсері

Тіс биопленкасы

1-2- күн *Str. Mutans*, *Str. sanguis*

4-5-күні - *Actinomyces*, *Veilonella*, фузобактерии

7-күні - спирохет

30-күні - анаэробты (40%), стрептококк (40%)

/
протеолитикалық
ферменттер

Органикалық
заттарды ерітеді

\
органикалық
кышқылдар

деминерализация

Ауыз қуыс гигиенасы

Жетілдіру жолдары:

- дамып жатқан гигиеналық заттардың нәтижесін жоғарлату қажет;
- ұсынған тәсілдерді қолайлы қолдану керек;
- ауыз қуысы гигиенасы туралы санитарлы-ағарту жұмыс жүргізу қажет.

Тіс пасталардың жіктелуі:

- **Гигиеналық** – тіс қақтарын тазалауға арналған;
- **Емдік-профилактикалық** – тісжегі және пародонт аруларына алып келетін факторларды жоюға арналған;
 - тісжегіне қарсы ;
 - қабынуға қарсы;
 - балаларға арналған;
 - ағартатын;
 - десенсетивті;
 - көпфункциональді .
- **Емдік** – ауыз қуысындағы белгілі бір патологияға әсер ететін пасталар.

Тіс пасталардың негізгі компоненттері

- **Абразивті заттар** (карбонат кальций, силикаттар, алюмосиликаттар, трикальцийфосфат, пирофосфат кальция және т.б.);
- **Ылғалдаушы заттар** (глицерин, полиэтиленгликоль, сорбитол);
- **Байланытыратын гель тәріздес заттар** (оксиэтилцеллюлоза, альгинат натрия);
- **Антисептиктер** (бензоат, тетраборат натрия, хлоргексидин, триклозан);
- **Көпіретін заттар** (лаурилсульфат натрия);
- **Дәмдеуіш заттар** (ксилит, сорбит, сахарин);
- **Ароматизаторлар** (эфир майлары);
- **Бояулар** (тартразин, родамин, косметикалық көк);
- **Биологиялық активті заттар** (фторидтер, дәрумендер, ферменттер, биофлавоноидтар)

АБРАЗИВТІ ЗАТТАР

Көп таралған және фтор қоспалармен жақсы байланысатын абразивты толтырушы ретінде диоксид кремнийді қолданады.

Кремний қоспалар:

- Гель тәрізді затты құрастырады;
- Нейтральді және әлсіз қышқыл рН сақтайды;
- Фторидтер қоспаларын өзгертпейді;
- Тіс тебін тазалайды, жылтыратады.

Және абразивті заттар ретінде: бор ұнтағын, бентонит лайын қолданады.

Абразивті заттар тіс бетін тазартады және жылтыратады.

Ылғалдаушы заттар - тіс пастасына бірқалыпты массаны сақтау үшін қолданады.

- **Байланытыратын гель тәріздес заттар** - бірқалыпты массаны сақтау үшін және барлық компоненттерді біріктіруге арналған. 1. табиғи заттар:
 - – шайырлар /смолы/ ағаштардан, өсімдіктерден получаемые из деревьев, растений, морских водорослей (продукты на основе морских водорослей – это натриевая соль альгиновой кислоты, альгинат натрия, каррагенат натрия);
- 2. Синтетикалық заттар.

БАЗ - ФТОРИДТЕР

Құрамында фтор бар тіс пасталар тісжегі эпидемиологиясының жағдайын күрт өзгертті. Фтор қоспалары тіс кіреукесінің резистенттілігін көтереді және қышқылдарға бейімділігін көтереді.

Фтордың жергілікті тісжегіне қарсы әсері:

- Реминерализация үрдісін дамытады;
- кіреуке гидросилапатит және фтор иондары бірігіп- қышқылдарға жоғары бейімді фторапатит тобын құрайды;
- Кіреукенің механикалық және химиялық мықтылығын жоғарлатады;
- Микроорганизмдердің қышқылын төмендетеді;
- Биопленкадағы қышқылдар пайда болуын азайтады;

АНТИСЕПТИК-ТРИКЛОЗАН

жыл бұрын швециялық фирма «Ciba» триклозан препаратын шығарып, ұсынған.

Триклозан:

- Ақ түсті ұнтақ;
- Сәл ғана жаңымды иісі бар;
- Антибактериальді әсері бар;
- Грамм- және грамм+ бактерияларға әсер етеді;
- Тіс кіреукесінде жиналып, ұзақ уақыт микробтарға қарсы әсерін тигізеді;
- Ауыз қуыстың шырышты қабығына теріс әсер етпейді;
- Қолданғанда 5 минуттан кейін, ауыз қуысы залалсызданады;

Ең алғашқы 1997 жылы FDI рұқсатымен триклозанды тіс пастасына антисептик ретінде қолданған “Колгейт” фирмасы болды. Олар трикорзаны бар “Колгейт Тотал” пастасын шығырды.

Арнайы тіс пасталар:

- Жоғары сезімталдығын төмендететін;
- Тісті ағарту арналған;
- Ауыз қуыстың микробиоценозын қалпына келтіретін;

Жоғарғы сезімталдығын төмендететін тіс пасталардың механизмі:

Бір кезеңді әдіс – дентин түтікшелерін фторидтермен бекіту;

Екі кезеңді әдіс:

- Цитрат – жансыздандырады;
- Калий хлорид - нервтерді пленкамен жауып қорғайды.

Үш кезеңді әдіс:

- Цитрат – жансыздандырады;
- Калий хлорид - нервтерді пленкамен жауып қорғайды.
- дентин түтікшелерін фторидтермен бекітеді;

Тісті ағарту арналған пасталар құрамы:

- **Пергидроль** – пигменттерді қышқылдандыру және ақуызды денатурациялау әсерімен ағарту үрдісі жүреді.
- **Бикарбонат натрий, калий, оксид кремний** – тіс тіндерін жылтыртыды;
- **Титан оксиді, триполифосфат натрий** – тістің қатты тіндерін түссіздейді;

Ауыз қуысына қолданатын гельдер:

Әсерлері:

- зең ауруларға қарсы,
- қабынуға қарсы,
- эпелизациялайтын,
- адгезивті,
- сілекей бөлуге.

ГИГИЕНАЛЫҚ АНТИСЕПТИК ЕРІТІНДІЛЕР

- Құрамында спирт болмайды;
- Негізгі компоненті бактерицидті заттар, фторидтер;
- Ауыз қуысының жағымсыз иісін жояды;
- «Гивалекс» («Forgine», Франция), Лакалут (Германия) және т.б.

Сағыздар

- Ол қосымша тазарту зат ретінде қолданады;
- Қантсыз сағыз қолданған жөн;
- Тамақтанғаннан кейін 5-15 минут шайнау қажет.

ТІС ЩЕТКАСЫ

- Тіс щеткасы - ауыз қуыс гигиенасын сақтауға арналған ең маңызды құрал болады.
- III-IV ғ. Азия, Африка, оңтүстік Америка тұрғындары тіс щеткасына ұқсақ құралды қолданған.
- XVIII ғ. Ресейде тіс щеткасын қолдана бастады.

Тіс щетканың құрылысы

158

Рис. 6.4. Строение зубной щетки

- с выпуклым полем;
- с зигзагообразной подстрижкой поля;
- с двухуровневой щетиной;
- с многоуровневой щетиной;
- с силовым выступом (усиленные).

Строение современных зубных щеток. Зубная щетка состоит из головки с щетиной, ручки и соединяющей их шейки (рис. 6.4).

Тіс щетканың жіктелуі:

1. Талшықтарына байланысты:

- табиғи талшықтардан;
- тегіс синтетикалық талшықтардан;
- микротекстуралы синтетикалық талшықтардан.

2. Талшықталдың қаттылығы бойынша:

- өте жұмсақ;
- жұмсақ;
- орташа қатты;
- қатты;
- өте қатты.

3. Талшықтардың қатарына байланысты:

- төрт қатарлы;
- екі қатарлы (сулькулярлы);
- бір қатарлы.

Тіс щетканың жіктелуі:

4. Щетканың басының пішініне байланысты:

- балаларға арналған;
- жасөспірімдерге арналған;
- ересек адамдарға арналған;
- арнайы щеткалар;
- бір қатарлы щеткалар.

5. Қимылына байланысты:

- мануальді;
- автоматикалық;

6. Тағайындалу бойынша:

- стандартты;
- ортодонтиялық;
- арнайы;

Тіс щеткасын таңдау және қолдану кеңестері

- Щетканың басы: 2-3 тісті бірдей қамту қажет;
- Тіс щетканың талшықтарының қаттылығы әр адамға ауыз қуыстың жағдайына қарай жеке таңдалады;
- Тіс щетканы 3 айда ауыстыру керек немесе оның талшықтарының бағытты өзгертсе және ыдыраған жағдайда.

НОРМАЛЬНАЯ И РАЗВОЛОКНЕННАЯ ЗУБНЫЕ ЩЕТКИ

СУЛЬКУЛЯРЛЫ ЩЕТКАЛАР

- Тісаралығын тазалауға арналған;
- Екі қатар талшықтар орналасқан;
- Көрсеткіші: тіс қатарының тығыздығы, ортопедиялық және ортодонтиялық конструкцияларды тазалауға.

СУЛЬКУЛЯРНАЯ ЗУБНАЯ ЩЕТКА

ОРТОДОНТИЯЛЫҚ ТІС ЩЕТКАЛАРЫ

- Фиксациялау доғасы бас тістің вестибулярлы бетін тазалауға арналған;
- V- тәрізді немесе қысқа ішкі талшықтары бар;
- Алынбайтын ортодонтиялық конструкциясы бар адамдар қолданылады (н-р, брәкет-жүйесі)
- Тіс тазалау кезінде горизонтальді бағытта тазалауға болмайды

МОНОПУЧКОВЫЕ ЗУБНЫЕ ЩЕТКИ

Тісті тазалау

- Жақсы тіс паста және щетка болуы аз;
- Күніне 2 рет тісті дұрыс тазалау қажет;
- Пациент аз уақыт (2-3 минут) арасында тіс беттерін толық тіс қақтарынан тазарту қажет.

Осы талаптарды орындау үшін келесі бірнеше тіс тазалау әдістер бар:

Фонес әдісі;

Леонард әдісі;

Басс әдісі;

Чартер әдісі;

Стильман әдісі;

Стандартты әдіс

Ауыз қуыстың кәсіби гигиенасы.

Ауыз қуыстың гигиенасы

ең біріншіден бұл денсаулық кепілі. Тіс қақтарын тазалауға бағытталған шаралар жиынтығы.

кәсіби гигиена

Міндетті түрде қолданатын шаралар:

- Қарап тексеру және диагностика;
- Тіс қақтарын тазалау;
- Тіс беттерін жылтырыту;
- Ауыз қуысының гигиенасына үйрету, гигиеналық құралдар мен заттарды таңдау.

Тіс қақтарын тазалау әдістері

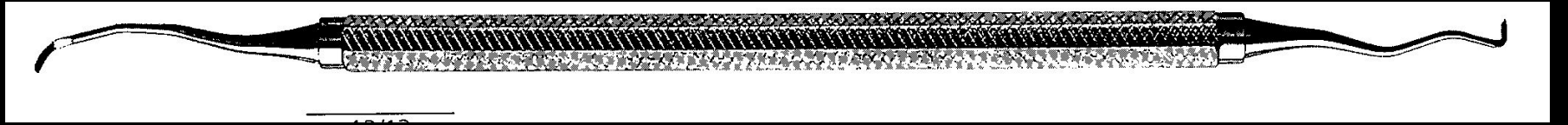
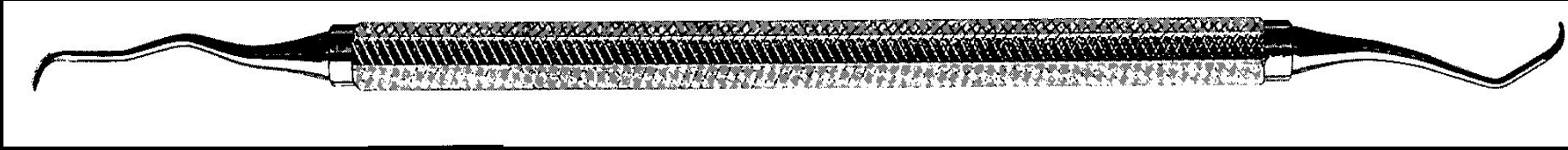
- механикалық
- физичекалық
- химиялық
- физика-химиялық

Механикалық әдіс

- скалер, кюретка, экскаватор аспаптарды қолдана отырып т/қ тазалау қажет.

Кюреткалардың құрылысы:

- сабы – аспапты ұстау үшін
- Функциональді бөлігі – сабы мен жұмыс бөлігін байланыстырады.
- Жұмыс бөлігі – негізгі өызметті атқаратын бөлік.

Кюретканы қолдану ережесі

Тіс бетін жылтырататы және жұмсақ тіс қақтарын тазалау

- Арнайы жылтырататын пасталар қолданады;
- Жұмсақ тіс қақтарын тазалауға арнайы пасталар бар;
- Стоматологиялық циркулярлы щетка,
- наконечник

Химиялық тазалау әдіс

- Тіс тастарды ерітуге арналған химиялық заттар (қышқылдар, сілтілі ерітінділер);
- Мақта анжымен ерітіндіні тіс бетіне бірнеше секундқа қалтырып;
- Тісті сумен шаю;
- Еріген тіс тастарды аспаптармен тазалау;
- Тіс бетін жылтырату.

Физика - химиялық әдістер

- Ультра дыбысты скейлер;
- Озон-ауа қоспа Айр-флоу;
- Пьезон аппаратын қолдану және т.б.

Waterpik WP-100 ауыз қуысына арналған ирригаторы

- Тістердің толық тазаланбайтын жерлерін тазалауға арналған
- Қызыл иекті терең массаж, пародонт тіндерінің қан айналуын жақсартады..

СПАСИБО ЗА ВНИМАНИЕ

